

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

1 (27)

Tässä selvityksessä kerromme seuraavista aiheista:

■ Selvityksen keskeinen sisältö	1
■ Taustaa	2
■ Kohtuusperiaate	3
■ Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö	6
■ Lisäetujen jakamista koskevat tavoitteet ja niiden toteutuminen	13
■ Liitteet	25

1 Selvityksen keskeinen sisältö

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaate liittyy henkivakuutusyhtiön ylijäämän jakamiseen toisaalta asiakkaiden ja toisaalta asiakkaiden ja yhtiön omistajien kesken (ks. käsitteistä tarkemmin kohta 3). Finanssivalvonta tekee vuosittain selvityksen kohtuusperiaatteen toteutumisesta. Tämä selvitys on toinen.

Edellisessä selvityksessä vuosilta 2008 ja 2009 keskityttiin analysoimaan yritysten internetissä julkaiseman informaation laatua ja saatavuutta. Tässä selvityksessä näkökulmaa on laajennettu yritysten tilinpäätösinformaatioon sekä puhtaisiin riskivakuutus tuotteisiin. Selvitystä on edelleen kehitetty erityisesti ottaen huomioon käytettävissä ollut kolmen vuoden aikasarja. Lisäksi on analysoitu, miltä osin yhtiöt ovat korjanneet edellisessä selvityksessä havaittuja puutteita.

Vakuutusyhtiöillä on nykyisen vakuutusyhtiölain mukaisesti lakimääräinen velvoite informoida lisäetujen tavoitteistaan ja tavoitteidensa toteutumisesta. Tavoitteistaan yhtiöt ovat kertoneet melko hyvin, joskin eräiden yhtiöiden tavoitteet on yhä kuvattu liian yleisesti. Kuvaukset ovat yleisesti ottaen parantuneet edellisestä vuodesta. Tavoitteiden toteutumisen kuvaamisessa joillakin yhtiöillä on yhä edelleen puutteita erityisesti tilinpäätösinformaatiossa. Kuitenkin yhä edelleen se erällä yhtiöillä voi yhä olla vaikeasti löydettävissä.

Yhtiöille tuli velvoite julkaista kohtuusperiaateinformaatiotaan vuoden 2008 alusta. Vertailuaineistoa on siis kolmelta vuodelta. Vuosi 2008 oli henkivakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan ja vakavaraisuuden kannalta heikko ja vuosi 2009

hyvä. Vuosi 2010 oli kohtuullisen hyvä, mutta korkotaso kävi elokuussa 2010 erittäin alhaalla, mikä vaikutti sekä tulokseen että yhtiöiden varovaisuuteen asiakashyvitysten jaossa. Osinkoja yhtiöt eivät jakson kahden ensimmäisen vuoden aikana jakaneet. Sen sijaan vuonna 2010 yhtiöt jakoivat osinkoja.

Yhtiöiden kohtuusperiaatteeseen liittyvässä tilinpäätösinformaatiossa oli vielä vuonna 2010 puutteita. Kuitenkin ne yhtiöt, joiden internetsivuillaan antamat selvitykset tavoitteiden toteutumisesta edellisenä vuonna olivat puutteelliset, ovat selkeästi parantaneet näiden selvitystensä laatua vuoden aikana. Yhä edelleenkin informaatiota on tarve parantaa. Erityisesti jatkuvuusperiaatteen toteutuminen tulee esittää selkeästi. Kuvausten havainnollisuuteen tulisi myös kiinnittää huomiota.

Lisäksi jakotavoitteita ei ole aina esitetty konkreettisesti, mihin Finanssivalvonta on puuttunut ja puuttuu jatkossa.

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteeseen liittyy myös jatkuvuusperiaate, mikä tarkoittaa, että yhtiön tulee pyrkiä turvaamaan lisäetujen tason jatkuminen tulevaisuudessa. Huonoinakin vuosina tulee pyrkiä takaamaan lisäedut, mihin pitää varautua hyvinä vuosina. Samaa vaatimusta ei ole osakkeenomistajille jaettujen osinkojen ja takuupääoman koron osalta, mutta heidän osuuttaan rajoittavat vakuutus- senottajille varattavat tulevat lisäedut. Lisäetujen tason ei tule vaihdella yhtä voimakkaasti kuin yhtiön tulos.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

2 (27)

Jatkuvuusperiaatetta on analysoitu vertaamalla kokonais-tuottoja obligatioiden tuottoihin. Aineiston perusteella jatku-vuusperiaate nähdäksemme toteutui ja yhtiöt noudattivat vahvistamia lisätujen jakoperiaatteita. Lisäksi yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen mukaisesti kohtuul-lisuuden asiakkaidensa erilaisten vakuutusten kesken.

Merkittäviä puutteita oli edelleen informaation löytymisessä ja kytkemisessä keskeiseksi osaksi tuoteinformaatiota, joskin tämäkin oli eräiden yhtiöiden osalta parantunut.

Lisätietoja antaa johtava matemaatikko Jari Niittuinperä, puhelin 010 831 5517.

2 Taustaa

Finanssivalvonta julkaisee nyt toista kertaa selvityksen henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta. Tämä selvitys perustuu sekä tilinpäätöksen mukaisiin että vakuutusyhtiöiden Finanssivalvonnalle erikseen toimittamiin tietoihin vuodelta 2010. Vertailut on tehty ajanjaksolta 2008–2010.

Kohtuusperiaatteesta säädetään vakuutusyhtiölaissa. Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteella tarkoitetaan ylijäämän jakoon osallisten vakuutusten tuottaman ylijäämän kohtuullista jakoa toisaalta asiakkaiden ja toisaalta asiak-kaiden ja yhtiön omistajien kesken.¹ Vakuutusyhtiölakia uusittaessa siihen lisättiin vaatimus, että vakuutusyhtiön on annettava aiempaa enemmän informaatiota kohtuus-periaatteen soveltamiskäytännöistään ja Finanssivalvonnan on julkistettava tietoja eri yhtiöiden tulkinnoista kohtuus-periaatteen soveltamisesta. Säännösten tarkoituksena on vakuutusyhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyden ja kilpailun edistäminen ja sitä kautta asiakkaiden etu.

Tässä selvityksessä julkaistaan koko vakuutusalan tietojen lisäksi myös yhtiökohtaisia tietoja. Selvityksessä ovat mu-kana kaikki suomalaiset henkivakuutusyhtiöt (liite 2), lukuun ottamatta Henkivakuutusosakeyhtiö Retroa, joka ei myönnä henki- tai eläkevakuutuksia yksityishenkilöille tai yrityksille vaan harjoittaa jälleenvakuutustoimintaa ja hoitaa konkurs-siin menneistä Henkivakuutusosakeyhtiö Apollosta ja Kan-sasta siirrettyjen eläkkeiden maksamisen. Yksinkertaisuuden vuoksi selvityksessä käytetään vakuutusyhtiöiden virallisten nimien sijasta lyhyempiä nimiä.

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi ei enää myy vakuutuksia vaan hoitaa olemassa olevaa vakuutuskantaan-sa, joten sen toimintalogiikka ja ylijäämänjakotavoitteet poikkeavat muista merkittävästi. Tämä näkyy myös tämän selvityksen vertailuissa.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva on erikoistunut ryh-mähenkivakuutukseen. Lisäksi se hoitaa ennen vuotta 1997 otettuja riski- ja säästöhenkivakuutuksia. Säästövakuutukset ovat oikeutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määrä-tyvään ylimääräiseen lisäetuun.

¹ Tässä selvityksessä käytetään termiä asiakas, kun tarkoitetaan joko vakuutuksenottajaa tai edunsaajaa.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

3 (27)

Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia on tehnyt Aktia Henkivakuutus Oy:n kanssa rinnakkaisvakuutus sopimuksen ja Liv-Alandian lisäedut ovat samat kuin Aktian.

Finanssivalvonta kerää henkivakuutusyhtiöiltä vuosittain vakuutuksia koskevaa tilastoaineistoa, jota on käytetty selvityksessä kohtuusperiaatteen toteutumisesta. Lisäksi selvityksessä vertaillaan yhtiöiden internetsivuillaan julkaisemia lisäetujen jakamista koskevia tavoitteita sekä selvityksiä lisäetujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutumisesta. Tämän selvityksen tiedot on haettu vakuutusyhtiöiden internetsivuilta 29.6.2011.

Lisätietoa henkivakuutuksesta, henkivakuutus tuotteista ja henkivakuutusta koskevasta lainsäädännöstä löytyy liitteessä 1 olevan lähdeluettelon sisältämästä aineistosta.

3 Kohtuusperiaate

3.1 Yleistä

Kohtuusperiaatteen toteutumiseen liittyy keskeisesti kolme käsitettä:

- turvaavuus
- periaate lisäetujen jakoperusteiden kohtuudesta
- jatkuvuus

Turvaavuusperiaatteen mukaisesti henkivakuutukset tulee hinnoitella turvaavasti siten, että vakuutuksen vakuutusmaksut ja sijoitustuotot riittävät odotettavissa oleviin sitoumuksiin. Näin syntyy ylijäämää, jonka jakamisen yleisistä periaatteista määrätään kohtuusperiaatteella. Koska henkivakuutusyhtiön tulos vaihtelee vuosittain eikä joinakin vuosina ylijäämää edes muodostu, jatkuvuusperiaatteen mukaisesti lisäetujen määrää tulee tasoittaa yli vuosien.

Seuraavassa selvitetään kutakin periaatetta lyhyesti tarkemmin.

3.2 Turvaavuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään: "Henkivakuutusten vakuutusmaksun laskuperusteita laadittaessa on huolehdittava vakuutettujen etujen turvaamisesta siten, että vakuutusyhtiö selviytyy kaikista vakuutusten sille aiheuttamista sitoumuksista joutumatta käyttämään muita varoja kuin näiden vakuutusten vakuutusmaksuja ja niiden sijoittamisesta saatavia tuottoja tavalla, joka saattaisi vaarantaa ... vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä".

Laskuperusteiden turvaavuusperiaatteeseen siis liittyy ajatus, että vakuutusmaksut määritetään turvaavasti. Maksuihin sisältyvän varmuuslisän takia laskuperusteet tuottavat todennäköisesti keskimäärin ylijäämää. Tätä ylijäämää palautetaan takaisin asiakkaille lisäetuina niissä vakuutuksissa, joissa asiakkailta on oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottamaan ylijäämään.

Lisäksi vakuutusyhtiölain 9 luvun 1 §:n 2 momentissa todetaan: "Vakuutusyhtiöllä on oltava turvaavat laskuperusteet vastuuvelan määrittämiseksi. Vastuuvelan on aina oltava riittävä siten, että vakuutusyhtiö kohtuudella arvioiden selviytyy vakuutus sopimuksista aiheutuvista velvoitteistaan." Vastuu-

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

4 (27)

velan turvaavuusperiaatteen mukaisesti ylijäämää syntyy todennäköisesti koko sopimuksen ajan.

3.3 Periaate lisäetujen jakoperusteiden kohtuudesta

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n 1 momentin 1 virkkeessä todetaan: ”Päätettäessä lisäetujen antamisesta vakuutuksille, joille on vakuutus sopimuksessa annettu oikeus vakuutusten tuottaman ylijäämän perusteella mahdollisesti annettaviin lisäetuihin, on kohtuullisessa määrin otettava huomioon sekä näille vakuutuksille annettavien lisäetujen kokonaismäärän että niiden jakautumisen osalta näiden vakuutusten tuottaman ylijäämän määrä ja muodostumistapa.”

Periaate jakoperusteiden kohtuudesta koskee siis sellaisia vakuutuksia, joiden osalta vakuutus sopimuksessa on sovittu oikeudesta ylijäämään. Oikeus ylijäämään on tavallisesti todettu vakuutuksen ehdoissa. Esimerkiksi sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin ei tyypillisesti kuulu oikeutta ylijäämään.

Ylijäämä jaetaan antamalla lisäetuja: Vakuutusten turvia voidaan korottaa tai maksuja alentaa. Vakuutussäästöjä voidaan myös kartuttaa asiakashyvityksin tai lisäkoroin, mikä useimmiten tarkoittaa myös riskiturvan korottumista.

Myöhemmin ylijäämää selvitettäessä on eritelty ehdottomat ja ehdolliset asiakashyvitykset. Ehdolliset asiakashyvitykset voidaan jättää maksamatta esimerkiksi vakuutusyhtiön vakavaraisuuden ollessa uhattuna tai asiakkaan ostaessa vakuutuksen takaisin. Ehdolliset asiakashyvitykset voidaan myös myöhemmin muuttaa ehdottomiksi.

Kuten todettiin, kohtuutta on arvioitava toisaalta asiakkaiden ja toisaalta asiakkaiden ja yhtiön omistajien kesken.

Esimerkiksi vakuutuksen suuruus ja laskuperustekorko vaikuttavat ylijäämän määrään, joten ne voivat vaikuttaa myös lisäetujen määrään. Lisäetujen määrään voi vaikuttaa myös ylijäämän muodostumistapa, kuten sopimuksen pituus ja mahdollisuus ostaa vakuutus takaisin. Eläkevakuutuksissa vakuutuksen takaisinostoa on rajoitettu.

Vertailtaessa eri laskuperustekorkoisia vakuutuksia vakuutusten kokonaistuotoissa ei välttämättä ole suuria eroja, koska korkeamman laskuperustekorron sisältämät vakuutukset saavat useimmiten pienempiä asiakashyvityksiä. Vakuutuksissa, joissa on korkeampi laskuperustekorko

kuin muissa, vakuutusyhtiöillä on vastuuvälillä suurempi korkoriski, millä eräät yhtiöt perustelevat, että näillä vakuutuksilla on asiakkaalle jopa alhaisempi kokonaistuotto.

Samoin vakuutusyhtiön hallituksen tulee määrittellä lisäetujen jakamisen tavoitteet. Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n 3 momentissa todetaan: ”Vakuutusyhtiöllä on oltava hallituksen hyväksymät kirjalliset lisäetujen jakamista koskevat tavoitteet, jotka vakuutusyhtiön on julkaistava internet-verkkosivuillaan ja tilinpäätöksessään.”

Säännöksen tarkoituksena on vakuutusyhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyden ja kilpailun edistäminen. Vakuutusyhtiölain perustelujen mukaan vakuutuksenottajien lisäksi sijoittajilla ja vakuutusyhtiöiden omistajilla tulee olla selkeä ja oikea kuva vakuutusten tuottaman ylijäämän jakautumisesta eri intressiryhmien välillä.

Läpinäkyvyyttä korostaa vielä vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n 3 momentin toinen lause: ”Vakuutusyhtiön on vuosittain julkaistava internet-verkkosivuillaan ja tilinpäätöksessään selvitys siitä, kuinka tavoitteet ovat toteutuneet ja perustelut sille, jos tavoitteita ei ole saavutettu.”

3.4 Jatkuvusperiaate

Turvaavuusperiaatteesta huolimatta vakuutusyhtiön tulos voi olla myös alijäämäinen; vakuutusyhtiön riskiliikkeen tulos vaihtelee vuodesta toiseen ja sijoitustoiminta on syklistä.

Jatkuvusperiaate mainitaan vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n 1 momentin 2 lauseessa: ”Lisäedut eivät saa vaarantaa yhtiön ... vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä tai lisäetujen tason jatkuvuutta.”

Periaatteen mukaisesti hyvinä vuosina ei saa jakaa liikaa lisäetuja, jotta niitä voidaan jakaa huonoinakin vuosina. Toisaalta näin jakamatta jääneitä lisäetuja ei saa myöskään jakaa osinkoina.

Jatkuvusperiaate on tärkeä asiakkaalle. Asiakkaalle vakuutuksen myynnin yhteydessä annetaan kuva vakuutuksen tuotosta. Kyse on tuon lupauksen toteutumisesta.

Vakavaraisuusvaatimuksen täytyminen on vakuutusyhtiön kannalta kuitenkin ensisijainen. Milloinkaan lisäetujen jakamisella ei saa vaarantaa vakavaraisuusvaatimuksen täyttymistä. On myös asiakkaan kannalta tärkeää, että vakuutusyhtiö pystyy jatkamaan toimintaansa ja maksamaan lupamaansa edut.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

5 (27)

3.5 Lisäetuun oikeutetut vakuutukset ja tämän selvityksen laajuus

Kuten edellä todettiin, oikeudesta ylijäämään tulee erikseen sopia vakuutus sopimuksessa.

Sijoitussidonnaiset vakuutukset eivät useimmiten ole ylijäämän jakoon osallisia, joten niitä ei esitetä erikseen. Sijoitussidonnaiset vakuutukset ovat kuitenkin mukana kohdan 4.3 mukaisessa koko yhtiön ylijäämän analyysissä.

Luvuissa on mukana myös muita tämän selvityksen ulkopuolelle jääviä vakuutuslajeja, kuten lähinnä kapitalisaatiosopimukset sekä puhtaat ryhmähenkivakuutukset. Eräissä tapauksissa yhtiöt antavat lisäetuja korottamalla vakuutussummia tai laskemalla maksuja.

Samoin tuleva jälleenvakuutus on mukana koko yhtiön luvuissa.

3.6 Ylijäämän muodostuminen

Henkivakuutusyhtiön ylijäämä muodostuu kolmesta osasta:

- riskilylijäämästä
- kustannusylijäämästä
- korkoylijäämästä

Sama jako näkyy myös vakuutusmaksuissa, jotka sisältävät riski-, kustannus- ja korko-osat: laskuperusteen riskiperusteosassa kuvataan vakuutusriski, kuten kuolevuus ja työkyvyttömyys, kustannusosassa vakuutusmaksuihin ja säästöihin liittyvät kustannukset ja korkoperusteosassa laskuperustekorot.

Henkivakuutusyhtiön vuosittainen tulos muodostuu korko-, riski- ja kustannusliikkeen summaksi. Näissä komponenteissa on vuosittain havaittavissa merkittävää satunnaista heilahtelua. Jos sijoitustoiminnan tuotto ylittää laskuperustekorollisille vakuutuksille luvun kiinteän laskuperustekoron ja mahdollisesti vuosittain vahvistettavan asiakashyvityksen, syntyy korkoylijäämä. Jos vakuutuksista aiheutuneet riskikorvaukset alittavat vakuutuksista perityt riskiveloitukset, syntyy riskilylijäämä. Jos yhtiön liikekulut ovat pienemmät kuin vakuutuksista perityt kuormitukset, syntyy kustannusylijäämä. Sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa mahdollisia ovat vain riski- ja kustannusylijäämä.

Toisaalta on mahdollista, että vakuutukset tuottavat myös alijäämää. Vaikka vakuutusmaksu on asetettu myyntihetkellä turvaavaksi, ylijäämää ei välttämättä silti synny. Vakuutusten tuottaessa jatkuvasti alijäämää, vakuutusyhtiö voi muuttaa vakuutusmaksun laskuperusteita uusien vakuutusten osalta. Voimassa olevien vakuutusten osalta vakuutusmaksun laskuperusteiden muuttaminen on mahdollista vain tietyissä vakuutus sopimuslain mukaisissa tilanteissa. Vaihtoehtoksi jää vakuutusyhtiölle kasvattaa alijäämää tuottavien vakuutusten vastuuvelkaa.

Oman pääoman sijoitustuotot otetaan huomioon joko pelkästään korkoliikkeen tuloksessa tai sitten lasketaan korkoliikkeen tulos toisaalta ilman oman pääoman tuottoja ja toisaalta oman pääoman tuottojen kanssa. Tässä selvityksessä käytetään jälkimmäistä analysointitapaa.

Finanssivalvonta kerää vuosittain tietoa ylijäämän muodostuksesta. Vuoden 2010 yhteenveto esitetään myöhemmin tässä selvityksessä.

3.7 Ylijäämän käyttö

Kohtuusperiaate koskee nimenomaan ylijäämän käyttöä. Yhtiön tuottaessa voittoa osakeyhtiössä ylijäämä jaetaan lisäetuina asiakkaille tai varataan tuleviin lisäetuihin, osinkoina osakkeenomistajille ja osa menee veroihin. Keskinäisessä yhtiössä osinkojen sijasta maksetaan takuupääoman korko takuupääoman omistajille. Lisäksi yleensä osa voitosta jätetään vahvistamaan yhtiön vakavaraisuutta. Tässä selvityksessä puhuttaessa osingoista tarkoitetaan myös takuupääoman korkoa.

Vakuutustoimintaan liittyvän ylijäämän käyttö on jaettu myönnettyihin ehdottomiin ja ehdollisiin lisäetuihin ja asiakashyvityksiin, vastuuvelkamuutoksiin ja tasoitusvastuun muutokseen sekä muuhun käyttöön.

Finanssivalvonta kerää vuosittain tietoa myös ylijäämän käytöstä. Vuoden 2010 yhteenveto esitetään myöhemmin tässä selvityksessä.

Jotta vakuutusyhtiö voisi kohdella asiakkaita keskenään oikeudenmukaisesti sen mukaan, mitkä vakuutukset tuottavat yli- tai alijäämää, vakuutusyhtiön on kohtuusperiaatetta soveltaessaan luokiteltava vakuutus sopimukset. Esimerkiksi vakuutukset, joissa on 4,5 %:n laskuperustekorkeus, eivät useimmiten saa samanlaisia asiakashyvityksiä kuin vakuutukset, joissa on 2,5 %:n laskuperustekorkeus. Vakuutusten

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

6 (27)

kokonaistuotossa ei välttämättä ole suuria eroja. Toki 4,5 %:n laskuperustekorkoiselle vakuutukselle on taattu 4,5 %:n tuotto.

Muitakin luokittelutekijöitä on käytössä. Esimerkiksi eläkevakuutusten, joissa ei ole takaisinostomahdollisuutta, lisäedut ovat usein suuremmat kuin lyhyempien säästövakuutusten lisäedut.

Ylijäämän oikeudenmukainen allokointi sekä asiakkaiden kesken että asiakkaiden ja vakuutusyhtiön omistajien kesken voi olla haastava tehtävä.

Vakuutuksissa, joissa on korkeampi laskuperustekorko kuin muissa, vakuutusyhtiöillä on vastuuvelassa suurempi kororiski. Rahoitusteoriassa on yleisesti oletettu, että tuotto ja riski kulkevat käsi kädessä: mitä turvallisempi sijoituskohde on, sitä pienempi tuotto-odotus sijoittajalla on, ja päinvastoin. Koska korkeaan perustekorkoon liittyy vakuutusyhtiön kannalta korkeampi riski, eräät yhtiöt ovat jopa perustelleet, että näillä vakuutuksilla tulisi olla alhaisempi kokonaistuotto.

Vakuutusosakeyhtiöillä voi olla myös erilaisia pääomitusstrategioita, joissa pyritään optimoimaan pääoman tehokasta käyttöä. Niistä tulisi selkeästi informoida asiakkaita.

4 Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö

4.1 Johdanto

Henkivakuutusyhtiön sijoitustoiminnan tuloksellisuus ja yhtiön vakavaraisuusasema ovat keskeisiä tekijöitä lisäetujen tasoa määrättäessä. Seuraavassa on yleiskatsaus näihin tekijöihin vuosina 2008–2010 koko vakuutussektorin sekä kohtuusperiaatteen kannalta, ja lopuksi esitetään yhteenveto vakuutusyhtiöiden ylijäämästä ja sen käytöstä vuodelta 2010.

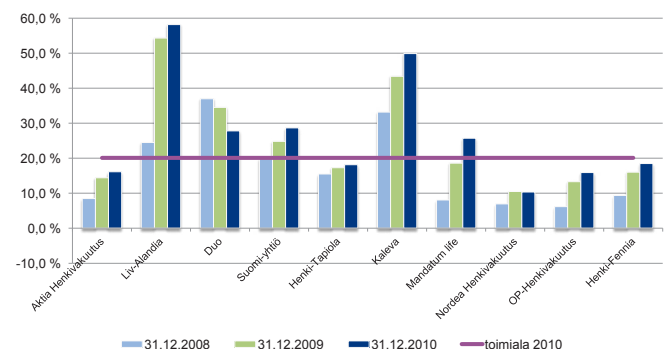
Osa esitettävistä tiedoista ulottuu vuodelle 2011, mutta yhtiöiden päätökset asiakashyvityksistä perustuvat vuoden 2010 lopun tilanteeseen ja tietoon tuolloisista markkinoista.

4.2 Henkivakuutusyhtiöiden toimintaympäristö

Sijoitusmarkkinoiden kehitys vaikuttaa ratkaisevasti henkivakuutusyhtiöiden taloudelliseen tulokseen ja vakavaraisuuteen: Korkeiden laskiessa yhtiöiden markkinaehtoisesti laskettu vastuuvélka kasvaa. Tämä samoin kuin sijoitusmarkkinoiden heikkeneminen pienentävät vakuutusyhtiöiden mahdollisuuksia jakaa isoja asiakashyvityksiä.

Vakuutusyhtiöt tekivät kohtuullista tulosta vielä vuonna 2010 ja yhtiöiden vakavaraisuus kasvoi, kuten kuviosta 4.1 on havaittavissa.

Kuvio 4.1
Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuvélasta (vakavaraisuusaste)

Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

7 (27)

Vuonna 2010 sijoitusten arvojen suotuisan kehityksen takia henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuus nousi kohtuullisen hyvälle tasolle. Selvityksen tarkastelujaksolle osui siis sekä erittäin heikko että erittäin hyvä vuosi sijoitustoiminnan ja vakavaraisuuden näkökulmasta.

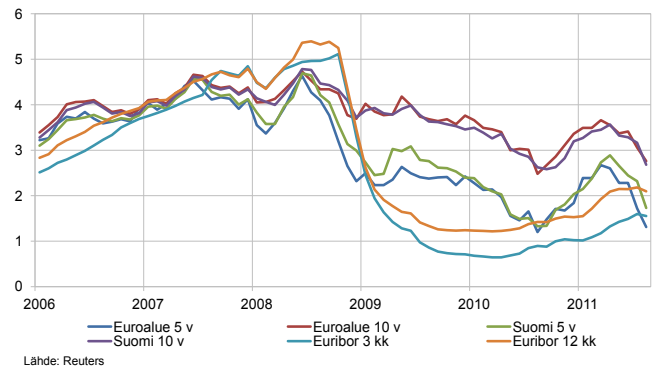
Kuviosta 4.1 on nähtävissä myös yhtiöiden erilaiset pääomastrategiat. Konsernin tytäryhtiöissä pidetään tyypillisesti vähemmän pääomia kuin itse emoyhtiössä mutta samalla emoyhtiö on varautunut tarvittaessa pääomittamaan tytäryhtiöitä.

Toisaalta korot kävivät poikkeuksellisen alhaalla elokuussa 2010, kuten kuviosta 4.2 on havaittavissa. Alhaiset pitkät korot lisäävät laskennallisesti vakuutusyhtiöiden markkinaehtoisesti laskettua vastuovelkaa perustekorkoisten vakuutusten osalta ja vaikuttavat negatiivisesti yhtiöiden vakavaraisuusasemaan. Näin ollen yhtiöiden markkinaehtoiset vastuovelat olivat hetkellisesti varsin korkealla tasolla ja samalla heikensivät yhtiöiden vakavaraisuutta. Vahvistaakseen vakavaraisuuttaan eräät yhtiöt olivat varovaisia lisäetupolitiikassaan vuoden vaihteessa. Lisäksi yhtiöt varautuivat jo uusiin tuleviin Euroopan tasoisin tiukempiin vakavaraisuusvaatimuksiin.

Ottaen huomioon vuoden 2011 finanssimarkkinoiden kehitys, tämä jälkikäteen arvioiden oli muutenkin järkevää.

Kuvion 4.2 pitkät viiden ja kymmenen vuoden korot ovat korkoja, joita eri yhtiöt ovat käyttäneet referenssituottoinaan. Yhtiöiden ilmoittamat tuottotavoitteet on useimmiten sidottu referenssituottoihin. Lisäksi kuviossa on esitetty lyhyet kolmen kuukauden ja vuoden euriborit. Ne olivat melko alhaalla, mikä osoittaa markkinoiden epäluottamusta talouden kehitykseen lyhyellä tähtäyksellä. Yhtiöiden tuottotavoitteita käsitellään myöhemmin selvityksen kohdassa 5.3 ja tavoitteiden toteutumista suhteessa korkoihin kohdassa 5.8.

Kuvio 4.2
Euroalueen valtioiden velkikirjojen tuottoindeksi (EKP) sekä Suomen valtion obligaatioiden ja euriborin korot

Vakuutusyhtiöillä on laskuperustekorkoisia vakuutuksia, joissa perustekorko on jopa 3,5–4,5 %. Keskimääräinen perustekorko oli vähän alle 3 %. Näin ollen henkivakuutusosakeyhtiöille oli haasteellista saada perustekorkoisille vakuutuksille riittävää tuottoa ja useiden vakuutusyhtiöiden korkoliike oli negatiivinen vielä vuonna 2008. Korkoliikkeen tulosta laskettaessa otetaan huomioon perustekorkomenon lisäksi myös sijoitusomaisuuden tuotto. Kuten kuviosta 4.6 on nähtävissä, sijoitustoiminnan tuotot olivat vuosina 2009 ja 2010 melko hyvät, mutta ne eivät kuitenkaan mahdollistaneet eräille vakuutuksille, joilla on korkea perustekorko, asiakashyvitysten jakamista. Laskuperustekorko määrittelee sijoitettujen varojen vähimmäistuottovaatimuksen, joten matala korkotaso asettaa henkivakuutusyhtiöille merkittävän haasteen.

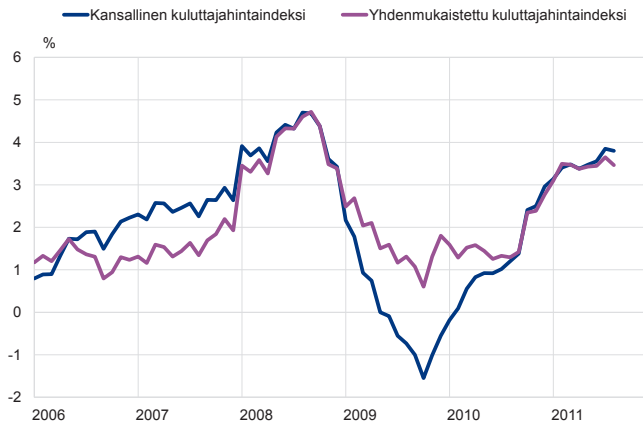
Asiakkaiden kannalta korkea perustekorko suhteessa korkomarkkinoihin oli hyvä, koska erityisesti vuoden 2010 alkupuolella kuluttajahintojen muutokset olivat maltillisia, kuten kuviosta 4.3 on nähtävissä.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

8 (27)

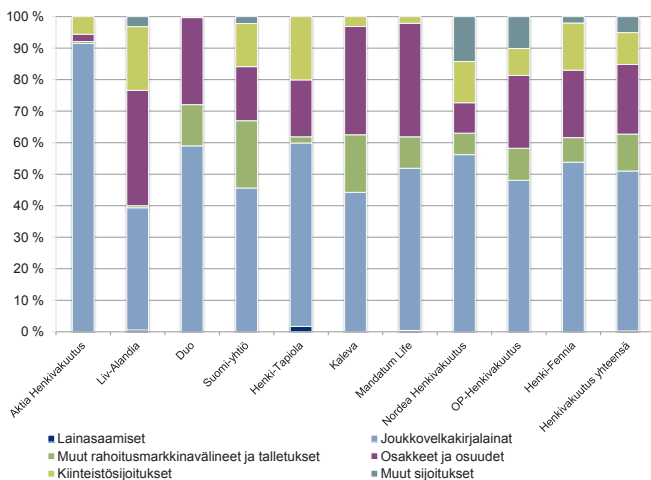
Kuvio 4.3
Kuluttajahintaindeksien muutokset

Lähde: Tilastokeskus.

Yhtiöiden korkoylijäämään vaikuttavat mm. sijoitusten al- lokaatio sekä asiakkaille annettujen tuottotakuiden suojaus. Kuviossa 4.4 on kuvattu yhtiöiden sijoitusjakauma vuoden 2010 lopussa.

Kuvio 4.4
Sijoitusjakauma 31.12.2010 (käyvin arvo)

Lähde: Finanssivalvonta.

Yhtiöiden sijoitusjakaumat vaihtelevat siis merkittävästi. Yhtiöiden sijoitusstrategiaan vaikuttavat mm. yhtiöiden ris- kinottohalukkuus ja jatkossa yhä enemmän Solvenssi II:n vakavaraisuuskehikon mukaisesti sijoituksiin kohdistuvat riskit ja pääomavaatimukset. Toisaalta sijoitusjakauma vai- kuttaa asiakkaiden saamaan tuottoon.

Vuoden 2010 osakemarkkina oli kokonaisuutena vakuutus- yhtiöiden sijoitustoiminnalle hyvin suotuisa, kuten kuviosta 4.5 on havaittavissa.

Kuvio 4.5
Euroalueen osakeindeksit

Lähteet: Bloomberg ja NASDAQ OMX Helsinki.

Vakuutusyhtiölain kohtuusperiaate asettaa vaatimuksia hen- kivakuutusyhtiöille. Kohtuusperiaatteen mukaan asiakkaalla on oikeus kohtuulliseen määrään vakuutusten tuottamasta ylijäämästä.

Kuten kuviosta 4.6 näkyy, vuonna 2008 lähes kaikkien henkivakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvoon olivat negatiivisia, vuosi 2009 oli erittäin hyvä ja vuosi 2010 kohtuullinen. Toisen peräkkäisen hyvän vuoden takia osa yhtiöistä pystyi antamaan sekä asiakashyvytyksiä vakuu- tuksilleen että osinkoa omistajilleen.

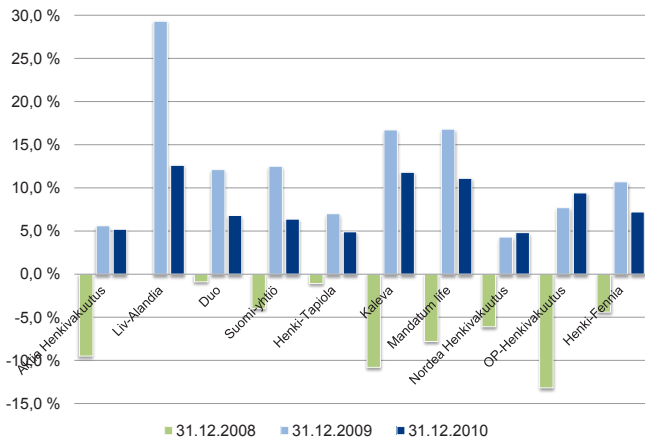

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

9 (27)

Kuvio 4.6
Sijoitustoiminnan nettotuottoprosentti käyvin arvoihin sijoituneelle pääomalle vuosina 2008–2010

Lähde: Finanssivalvonta.

merkittävä osa riski- tai liikekustannusylijämmästä muodostuu tällaisista vakuutuksista (vrt. taulukon 4.2 rivi "Osuus tilinpäätöksen vastuuvastausta"). Lisäksi yhtiöillä on erilaisia puskureita ja niiden kartuttamista ja purkamista koskevia käytäntöjä, jotka vaikeuttavat tulosten tulkintaa ja vertailua.

4.3 Yhtiökohtaiset analyysit

Seuraavassa esitetään tilastoja vuoden 2010 tilinpäätöstiedoista ja eräitä graafeja vuosilta 2008–2010. Tilinpäätöstiedoissa on esitetty toisaalta ylijäämän lähteet ja toisaalta ylijäämän käyttö.

Selvitys koskee olemassa olevaa vakuutuskantaa. Uusia vakuutuksia ei välttämättä myönnetä samoin ehdoin kuin olemassa olevaan vakuutuskantaan kuuluvia vakuutus-sopimuksia on myönnetty. Lisäksi yksittäinen vakuutus-sopimus voi poiketa summatason luvuista, joita selvityksessä on esitetty.

Vertailukelpoisuutta rajoittavat myös mahdolliset poikkeuksellisen suuret kertaluonteiset vakuutusmaksut, joita syntyy esimerkiksi siirrettäessä eläkesäätiöiden vastuita henkivakuutusyhtiöihin.

Tilastoaineisto on selvityksen tausta-aineistoa, ja se pohjautuu tilinpäätöslukuihin sekä Finanssivalvonnalle toimitettuihin raportteihin. Tilastoaineisto koskee yhtiötä summatasolla, joten siinä on mukana myös niiden vakuutuslajien vakuustekninen tulos, jotka eivät ole oikeutettuja lisäetuihin. Joillakin yhtiöillä vakuutuskannan rakenne on sellainen, että

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

10 (27)

Vuoden 2010 tilastoaineistosta on koottu seuraava yhtiökohtainen taulukko 4.1.

Taulukko 4.1 Vuoden 2010 ylijäämä ja sen käyttö

Muokattu tuloslaskelma (1.000 euro) 2010	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö *	Henki-Tapiola*	Kaleva *	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia	Yhteensä
Vakuutustekninen laskelma											
Vakuustoitintaan liittyvä ylijäämä											
Korkoylijäämä	1 186	3 763	3 332	221 073	26 044	46 711	98 394	138 743	148 834	18 878	706 958
Riskiylijäämä	2 771	165	1 275	14 621	3 495	9 941	25 014	17 426	19 482	3 164	97 352
Liikekustannusylijäämä	842	-33	-2 787	0	-11 770	6 014	9 767	52 125	31 073	23	85 253
Muu ylijäämä	0	0	0	10 287	-2 650	149	10 607	0	5 683	0	24 076
Yhteensä	4 799	3 895	1 820	245 981	15 119	62 815	143 782	208 294	205 070	22 064	913 639
Vakuustoitintaan liittyvän ylijäämän käyttö											
Myönnetetyt ehdottomat lisäedut ja asiakashyvitykset	-226	-13	-570	-56 451	0	-24	-234	-88 808	-11 494	-267	-158 087
Myönnetetyt ehdolliset lisäedut ja asiakashyvitykset	0	0	-395	0	-8 262	-42 881	-5 301	-510	-3 285	-2 013	-62 647
Vastuuvellkamuutokset (ilman tasoitusvastuuta)	-2 274	-3 805	0	-128 044	-13 590	-39 272	-43 017	0	-18 000	-9 567	-257 568
Tasoitusvastuun muutos	-408	0	-129	711	1 780	193	605	-389	-808	544	2 099
Muu käyttö	-423	-45	-103	-77	-8	-234	-2 203	-121	-15 030	-90	-18 334
Yhteensä	-3 331	-3 863	-1 197	-183 861	-20 080	-82 218	-50 150	-89 828	-48 617	-11 392	-494 537
Vakuustoitinnan ylijäämän ja sen käytön erotus	1 468	32	622	62 120	-4 960	-19 403	93 631	118 465	156 453	10 672	419 101
Muita vakuutustekniseen tulokseen kuuluvia eriä											
Omalle pääomalle kohdistettu osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta	3 223	966	1 803	46 867	9 402	14 883	56 402	10 090	44 255	4 065	191 957
Muut erät	0	-1	-142	0	-513	4	396	-995	-952	389	-1 814
Vakuutustekninen tulos	4 691	997	2 283	108 987	3 928	-4 516	150 430	127 561	199 757	15 126	609 244
Verot	-1 102	-35	-2	-300	2 595	-42	-39 386	57	-36 194	-445	-74 854
Muut erät	0	38	6	-4 556	174	126	162	0	-18	-27	-4 096
Tiliikauden voitto	3 589	1 000	2 287	104 131	6 697	-4 432	111 205	127 618	163 544	14 654	530 294

*Keskinäinen vakuutusyhtiö.

Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

11 (27)

Vuonna 2010 sekä korko- että riskiliike olivat positiivisia. Vaikka eräillä yhtiöillä liikekustannusylijäämä oli negatiivinen, vakuustointiin liittyvä ylijäämä oli kaikilla positiivinen.

Osinkoa yhtiöt eivät jakaneet vuosina 2008–2009. Vuonna 2010 Nordea maksoi 8,1 %:n osingon ja OP-Henkivakuutus 7,8 %:n osingon.

Vuonna 2010 vakuutusyhtiöt myönsivät sekä ehdottomia että ehdollisia lisäetuja ja asiakashyvityksiä. Näiden osuus koko ylijäämästä vaihtelee suuresti yhtiöittäin.

Vakuutusten kokonaistuotto muodostuu laskuperustekorona tai vuosikorona ja asiakashyvityksen yhteismäärästä. Seuraavassa taulukossa 4.2 on esitetty keskimääräinen perustekorkoisten vakuutusten kokonaistuottoprosentti vuodelle 2010 sekä vertailun vuoksi myös kahdelle edelliselle vuodelle.

Taulukon 4.2 kokonaistuottoprosentit on painotettu kannan koolla. Taulukossa 4.3 on kuvattu ylijäämään oikeutettujen yksilöllisten vakuutusten jakaumat takuukoroittain vuonna 2010 ja taulukossa 4.4 kokonaistuotot. Kalevan säästövakuutukset ovat oikeutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määräytyvään ylimääräiseen lisäetuun.

Taulukko 4.2 Keskimääräinen perustekorkoisten vakuutusten kokonaistuottoprosentti

	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Ålandia	Duo	Suomi-yhtiö	Henki-Tapiola	Kaleva	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
2008	4,0 %	4,2 %	3,7 %	5,9 %	4,4 %	4,5 %	4,5 %	4,1 %	3,8 %	4,7 %
2009	4,1 %	4,2 %	3,1 %	9,5 %	4,3 %	5,0 %	4,3 %	3,4 %	3,6 %	4,1 %
2010	3,9 %	4,0 %	2,7 %	7,0 %	4,1 %	4,5 %	3,9 %	3,4 %	3,6 %	4,1 %

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

12 (27)

Taulukko 4.3 Laskuperustekorkoisten vakuutusten suhteelliset osuudet vastuuvälästä vuonna 2010 (%)

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästövakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö *	Henki-Tapiola *	Kaleva *	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50	25,3	25,3	0,0	100,0	59,0	100,0	27,0	16,5	3,8	10,5
3,50	22,7	20,5	4,7	0,0	20,8	0,0	56,8	5,6	58,0	36,3
2,50	51,7	54,2	28,3	0,0	5,9	0,0	3,9	0,6	38,0	53,2
1,50	0,0	0,0	0,1	0,0	14,2	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0
0,00	0,2	0,0	67,0	0,0	0,0	0,0	12,2	77,2	0,0	0,0
Osuus tilinpäätöksen vastuuvälästä	13,9	6,7	41,8	24,6	21,6	95,8	4,7	34,7	27,4	7,8
Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö *	Henki-Tapiola *	Kaleva *	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50	73,9	83,1	0,0	100,0	76,9	-	86,7	57,5	32,3	68,8
3,50	20,0	11,8	23,9	0,0	14,7	-	10,9	27,2	48,0	19,0
2,50	6,1	5,0	59,9	0,0	4,5	-	1,9	1,4	19,6	12,2
1,50	0,0	0,0	0,0	0,0	3,9	-	0,0	0,0	0,1	0,0
0,00	0,0	0,0	16,2	0,0	0,0	-	0,5	14,0	0,0	0,0
Osuus tilinpäätöksen vastuuvälästä	41,8	45,9	4,3	54,5	36,1	-	19,3	7,0	11,7	30,4
Ylijäämään oikeuttavat ryhmä- eläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö *	Henki-Tapiola *	Kaleva *	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia"
4,25	0,0	0,0	0,0	0,0	51,1	-	27,8	0,0	0,0	0,0
3,65	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	0,0	83,1	0,0	0,0
3,50	99,9	99,9	0,0	99,6	43,1	-	70,5	6,7	98,7	100,0
2,50	0,1	0,1	0,0	0,0	4,6	-	0,4	0,1	1,0	0,0
1,50	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	-	0,0	0,0	0,3	0,0
0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	1,2	10,1	0,0	0,0
Osuus tilinpäätöksen vastuuvälästä	6,2	24,0	0,0	17,9	17,0	-	34,1	1,0	15,0	20,3

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.
Lähde: Finanssivalvonta.

Taulukko 4.4 Eräiden vakuutustuotteiden kokonaistuottoja vuonna 2010 (%)

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästövakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö *	Henki-Tapiola *	Kaleva *	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50	4,50	4,50	-	8,60	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50
3,50	3,50	3,50	3,50	-	3,50	-	3,50	3,50	3,50	3,70
2,50	2,50	2,50	2,50	-	2,80-3,20	-	3,00	3,00	2,50	3,70
1,50	-	-	2,50	-	3,30	-	-	-	2,50	-
0,00	2,50	-	2,50	-	-	-	3,00	3,00	-	-
Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö *	Henki-Tapiola *	Kaleva *	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50	4,50	4,50	-	7,10	4,50	-	4,50	4,50	4,50	4,50
3,50	3,50	3,50	3,50	-	3,50-3,70	-	3,50	3,50	4,50	4,00
2,50	3,20	3,20	3,50	-	2,80-3,70	-	3,60	3,00	4,50	4,00
1,50	-	-	3,50	-	3,90	-	-	-	4,50	-
0,00	-	-	3,50	-	-	-	3,60	3,25	-	-
Ylijäämään oikeuttavat ryhmäeläkevakuutukset takuukoroittain	Aktia Henki-vakuutus	Liv-Alandia	Duo	Suomi-yhtiö *	Henki-Tapiola *	Kaleva *	Mandatum Life	Nordea Henki-vakuutus	OP-Henki-vakuutus	Henki-Fennia
4,50	-	-	-	4,50	-	-	-	4,50	-	-
4,25	-	-	-	-	4,25	-	4,25	-	-	-
3,65	-	-	-	-	-	-	-	3,65	-	-
3,50	3,50	3,50	-	4,30	3,50-3,60	-	3,50	3,50	4,50	4,00
2,50	3,20	3,20	-	-	3,80	-	3,60	3,00	4,50	-
1,50	3,20	-	-	-	3,80	-	-	-	4,50	-
0,00	-	-	3,50	-	-	-	3,63	3,25	-	-

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.
Lähde: Finanssivalvonta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

13 (27)

Kohdassa 3.7 kuvattiin erilaisia näkemyksiä kohtuullisesta ylijäämän jaosta vakuutettujen kesken. Taulukoista 4.3 ja 4.4 voidaan havaita, että yhtiöillä on ollut erilaisia jakokäytäntöjä. Yhtiöiden sisällä kokonaistuottojen vaihtelut eivät ole isoja. Toki luvatuista laskuperustekoroista on pidetty kiinni. Vakuutuslajeja on painotettu eri tavoin. Lisäksi alhaisella perustekorolla on eräissä yrityksissä voinut saada paremman tuoton kuin korkeilla perustekorolla.

5 Lisätujen jakamista koskevat tavoitteet ja niiden toteutuminen

5.1 Yleistä

Seuraavassa vertaillaan ja analysoidaan vakuutusyhtiöiden internetsivuillaan julkaisemia lisätujen jakamista koskevia tavoitteita sekä selvityksiä siitä, kuinka tavoitteet ovat toteutuneet.

Tavoitteita ei ole vuoden 2010 aikana muutettu.

Liitteelle 3 on koottu osoitteet vakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatetta käsitteleville internetsivuille. Osoitteet on tarkistettu ja päivitetty 21.10.2011.

5.2 Tietojen löytyminen

Muutamien vakuutusyhtiöiden internetsivuilta kohtuusperiaateselvitys löytyy melko helposti. Kuitenkin useiden vakuutusyhtiöiden internetsivuilta kohtuusperiaatteen löytäminen on vaikeaa ja se löytyy vain, kun tietää, että sellainen dokumentti on sivuilla. Lisäksi monilla yhtiöillä on kohtuusperiaatteen kannalta olennaisia tietoja annettu myös muissa osissa internetsivuja, erityisesti tilinpäätöstietojen yhteydessä.

Lukemisen helpottamiseksi kohtuusperiaatetta koskevassa dokumentissa voisi olla esimerkiksi viittaus tai osoite muihin vakuutusyhtiön dokumentteihin, joissa käsitellään kohtuusperiaatteen kannalta keskeisiä osatekijöitä, kuten sijoitusstrategiaa, vakavaraisuutta ja riskienhallintaa.

On kuitenkin tärkeää, että asiakas pystyy muodostamaan internetsivuilla olevien tietojen perusteella sekä riittävän kokonaiskuvan henkivakuutusyhtiön taloudellisesta tilanteesta että omaa vakuutustaan koskevasta lisätujen määräytymisestä.

Lisäksi informaatio tulee kohdistaa tavalliselle asiakkaalle. Asiakkaan näkökulmasta ei ole esimerkiksi riittävää, että vaadittavat tiedot löytyvät vain tilinpäätösinformaatiosta.

5.3 Lisätutavoitteet

Lähes kaikki vakuutusyhtiöt kertovat jonkinlaisen tavoitteen lisätujen tasosta tai kokonaistuottotasosta, jossa lasketaan yhteen laskuperustekorko ja lisäetu. Useimmiten kokonaistuottotavoitteessa viitataan viiden tai kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainojen tuottoon (vrt. kuvio 4.2).

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

14 (27)

Seuraavassa on kopioitu lisäetutavoitteita kuvaava kohta eri henkivakuutusyhtiöiden internetsivuilta:

Lisäetutavoitteet	
Aktia Henkivakuutus	... pitkän aikavälin tavoitteena on antaa lisäetuihin oikeutetuille vakuutuksille kokonaistuotto, joka on verrattavissa Suomen valtion joukkovelkakirjalainojen tuottoon. ... Yhtiön tavoitteena on, että korkosidonnaisten eläkevakuutussäästöjen kokonaistuotto on suurempi kuin Suomen valtion kymmenvuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto, ja että säästö- ja sijoitusvakuutusten säästöjen tuotto on samalla tasolla kuin Suomen valtion viisivuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto.
Liv-Alandia	... strävar till att summan beräkningsräntan och de årliga fastställda kundgottgörelserna på de räntebundna pensionsförsäkringarnas besparingar är högre än avkastningen på finska statens tioåriga masskuldebrevslån, och på de räntebundna spar- och placeringsförsäkringarnas besparingar på samma nivå som på avkastningen på finska statens femåriga masskuldebrevslån.
Duo	"... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka on vähintään Suomen valtion pitkän joukkovelkakirjalainan tuotto. Säästövakuutuksissa tavoitetasona on maturiteetiltaan 5 vuoden ja eläkevakuutuksissa 10 vuoden joukkovelkakirjalainojen korkotasoa vastaava tuotto.
Suomi-yhtiö	Tavoitteena on jakaa vuosittain lisäetuina se määrä, jolla yhtiön olemassa oleva vakavaraisuuspääoma ylittää yhtiön operatiivisen toiminnan vaatiman vakavaraisuuden. ...
Henki-Tapiola	... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutetuille vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä ennen kuluja ja veroja kokonaistuotto, joka eläkevakuutuksessa ylittää euroalueen valtioiden pitkien, vähintään 10-vuotisten joukkovelkakirjalainojen korkotason ja säästöhenkivakuutuksessa vastaavasti 5-vuotisten valtionlainojen korkotason. Rahastoivassa riskivakuutuksessa tavoitteena on että reaalin kokonaiskorko on positiivinen.
Kaleva	... tavoite on jakaa vakuutuksille lisäetuna niiden tuottamaa ylijäämää mahdollisimman oikeudenmukaisesti. ... yhtiöllä on merkittävästi säästövakuutuksiin liittyvää ylimääräistä varallisuutta. ... Tämän ylijäämän palauttamiseksi on vuosittain annettavien asiakashyvitysten rinnalle kehitetty vakuutuksen päätyttyä määräytyvä ylimääräinen lisäetu. Tavoitteena on jakaa ylimääräinen lisäetu vakuutusten kesken ansaintaperiaatteen mukaisesti. ...
Mandatum Life	... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka olisi vähintään Suomen valtion pitkän joukkovelkakirjalainan korkotason mukainen. Säästövakuutuksissa tavoitetasona on maturiteetiltaan 5 vuoden ja eläkevakuutuksissa 10 vuoden joukkovelkakirjalainojen korkotasoa vastaava tuotto.
Nordea Henkivakuutus	Yhtiö pyrkii pitkällä tähtäyksellä vakuutusten kesken oikeudenmukaisiin sekä kilpailukykyisiin lisäetuihin suhteessa muihin vakuutusyhtiöihin ja suhteessa muihin sijoitusmuotoihin.
OP-Henkivakuutus	... yhtiö myöntää lisäetuja, jos vakuutuskannat ovat tuottaneet ylijäämää.
Fennia	... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutettujen vakuutusten vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä vähintään riskittömän koron mukainen bruttotuotto.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

15 (27)

Lisäetutavoitteet tulee julkaista myös tilinpäätöksessä. Vuonna 2010 se vielä puuttui Liv-Alandialta.

Kohtuusperiaatetta koskevan lainmuutoksen tarkoituksena oli asiakkaille annettavan informaation parantaminen ja lisääminen. Tämän vuoksi vakuutusyhtiöiden tulisi pyrkiä kertomaan mahdollisimman selkeästi, konkreettisesti ja kattavasti lisäetujen odotettavissa olevasta tasosta ja vaihteluvälistä.

Vakuutusyhtiölaissa edellytetään kohtuusperiaatetavoitteiden määrittelemistä. Lain tarkoituksena on ollut konkretisoida yhtiöiden lupauksia tulevista asiakashyvityksistä. Vaikka kyseessä onkin vain tavoite, tavoitteen tulee olla realistinen ja perustua yhtiön näkemykseen tulevista asiakashyvityksistä. Yleensä säästövakuutuksiin käytetään viiden vuoden ja eläkevakuutuksiin kymmenen vuoden referenssituottoa.

Vuosien 2008–2009 selvityksessä Finanssivalvonta huomautti, että jakotavoitteita ei ollut aina esitetty konkreettisesti. Fennian, Nordean ja OP-Henkivakuutuksen käytäntö, jossa todetaan jälkikäteen, miten yhtiön toteutuneet asiakashyvitykset suhtautuvat johonkin referenssituottoon, ei ole konkreettinen. Eräiden yhtiöiden käyttämät viittaukset kilpailukykyisiin lisäetuihin ovat markkinointilupauksia, jotka tulisi pystyä käytännössä osoittamaan toteen.

Jos referenssituottona käytetään obligaatioiden tuottoja, referenssituotto voi heilahdella vuosittain huomattavastikin pitkän aikavälin keskiarvonsa ympärillä sekä sisältää myös pitkiä syklejä. Lisäetutavoitteen toteutumisen arvioinnissa (kohta 5.8) tämä on syytä ottaa huomioon.

Laisa puhutaan tavoitteista, joten lain sanamuodon mukaan yhtiö voi olla saavuttamatta tavoitteitaan. On lisäksi muistettava, että lisäedut eivät koskaan saa vaarantaa yhtiön vakavaraisuutta. Lain tavoitteena on kuitenkin suojata asiakasta, jotta jo tarjousvaiheessa kuvattu tuottotavoite toteutuisi käytännössä. Näin ollen yhtiöllä tulee olla perustelut, jos tästä tavoitteesta poiketaan. Vakavaraisuusaseman merkittävä heikkeneminen saattaa olla tällainen perusteltu syy muuttaa tavoitetta.

Yhtiöt ovat todenneet ylijäämän jakotavoitteista asiakkaille ja asiakkaiden kesken, että ne eivät sido yhtiötä ja ovat ilmaisseet asian internetsivuillaan eri tavoin.

5.4 Jakotavoitteet

Ylijäämän jakotavoitteistaan eri vakuutusten välillä vakuutusyhtiöt kertovat seuraavaa:

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

16 (27)

Jakotavoitteet	
Aktia Henkivakuutus	Yhtiön tavoitteena on tukea pitkäaikaista säästämistä ja yhtiö katsoo perustelluksi maksaa korkeampaa kokonaistuottoa eläkesäästämiselle kuin vastaavan laskuperustekorona omaaville säästö- ja sijoitusvakuutuksille.
Liv-Alandia	På grund av koassuransavtalet med Aktia Livförsäkring, bör Liv-Alandia av praktiska orsaker ge samma kundgottgörelser som Aktia Livförsäkring.
Duo	... hallitus päättää vuosikoron ja lisäkoron vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa mm. yleinen korkotaso, yhtiön onnistuminen sijoitustoiminnassa pitkällä aikavälillä, vakuutuksen laskuperustekorona taso sekä yhtiön vakavaraisuus. Lisäksi vuosi- ja lisäkorossa otetaan huomioon, jos yhtiön tulee ko. vakuutuslajin osalta varautua tulevaisuuden osalta oletettua korkeampiin korvausmenoihin johtuen mm. vakuutettujen kuolleisuuden merkittävästä muutoksesta. Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa.
Suomi-yhtiö	Jaettaessa erilaisille vakuutuksille lisäetuja otetaan huomioon Suomi-yhtiön vanhoille asiakkaille ... antamat ehdolliset lupaukset ja muut ylijäämän määrään vaikuttaneet tekijät (vakuutussopimuksen mukainen laskuperustekorko, kuolevuuskehitys yms.).
Henki-Tapiola	Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta noudatetaan siten että riskiliikkeen ylijäämästä palautetaan asiakkaille maksunalennuksina tai riskietuuksien ilmaisina korotuksina se osa, jota ei varata riskiliikkeen heilahtelujen varalle. Edellä kollektiivisesti kaikille eläkevakuutuksille ja säästöhenkivakuutuksille määriteltyä kokonaistuottotavoitetta sovelletaan yksittäisiin vakuutussopimuksiin ottamalla annettavia hyvytyksiä määrättäessä huomioon yleinen korkotaso ja sen heilahtelun voimakkuus, yhtiön onnistuminen sijoitustoiminnassa, kunkin vakuutuksen laskuperustekorko, vakuutuksen hoitamisen kustannukset, vakuutuksesta liikekulujen kattamiseen menevät erät sekä yhtiön vakavaraisuus. Asiakashyvitysten tasossa otetaan vakuutuslajeittain huomioon tarve varautua tulevaisuudessa huomattavasti kohoaviin korvausmenoihin mm. kuolleisuudessa tapahtuvien muutosten takia. ... Eri tekijät vaikuttavat sopimuksille maksettavaan kokonaiskorkoon seuraavasti: matalampi laskuperustekorona taso tai korkeampi liikekulujen kattamiseksi menevän osuuden taso voi korottaa kokonaiskorkoa ja pitkäaikaisille sidotun säästämisen tuotteille, kuten esim. eläkevakuutuksille maksetaan korkeampaa kokonaiskorkoa kuin vapaasti takaisinostettavissa oleville vakuutuksille; kokonaiskorko voi joissakin sopimuksissa olla korkeinta sovellettavaa laskuperustekorkoa pienempi.
Kaleva	... ottaen kohtuullisessa määrin huomioon sekä näille vakuutuksille annettavien lisäetujen kokonaismäärän että niiden jakautumisen osalta näiden vakuutusten tuottaman ylijäämän määrän ja muodostumistavan. ... Ylimääräisen lisäedun suuruus riippuu yhtiön vakavaraisuuden lisäksi kunakin vuonna vakuutuksessa olleista varoista sekä laskuperustekorosta, asiakashyvityksistä ja yhtiön pääomien tuotoista.
Mandatum Life	... hallitus päättää lisäedut vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa mm. yleinen korkotaso, yhtiön onnistuminen sijoitustoiminnassa pitkällä aikavälillä, vakuutuksen laskuperustekorona taso sekä yhtiön vakavaraisuus. Lisäksi lisäetutasossa otetaan huomioon, jos yhtiön tulee ko. vakuutuslajin osalta varautua tulevaisuuden osalta oletettua korkeampiin korvausmenoihin johtuen mm. vakuutettujen kuolleisuuden merkittävästä muutoksesta. Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

17 (27)

Nordea Henkivakuutus	Jaettaessa lisäetuja eri vakuutusten kesken yhtiö käyttää apunaan rahoitusteoriaan perustuva hinnoittelumallia, jolla mitoitetaan eri vakuutuksien sisältämää sijoitusriskiä. Esimerkiksi vakuutus, jolle yhtiö ei ole taannut tulevaisuudessa suorittavaa tuottoa (laskuperustekorko 0 %), sisältää merkittävästi suuremman, asiakkaalle jäävän sijoitusriskin kuin vakuutus, jolle yhtiö on taannut esimerkiksi 4,5 %:n tuoton. Täten ensin mainittu vakuutus on lähtökohtaisesti oikeutettu suurempaan osuuteen mahdollisesti annettavista lisäeduista. Myös vakuutus-aika ja oikeus nostaa varoja ennen vakuutus sopimuksen päättymistä (takaisinostettavuus) vaikuttavat oikeuteen saada osuus mahdollisesti annettavista lisäeduista. Esimerkiksi eläkevakuutuksilla, joissa vakuutus aika on pitkä ja takaisinostot rajoitettuja, on lähtökohtaisesti oikeus suurempaan osuuteen mahdollisesti annettavista lisäeduista.
OP-Henkivakuutus	Koska laskuperustekorot (4,5 %–1,5 %) vaihtelevat vakuutuskannoittain, yhtiö pyrkii myös siihen, että hyvitetävä kokonaiskorko ei riippuisi laskuperustekorosta. Tavoitteena on myös, että pitkäaikaista ja sidottua säästämistä, kuten eläkevakuutuksia, hyvitetään enemmän kuin lyhytaikaista ja takaisinostolle alttiita vakuutus säästöjä. Riskivakuutuksissa ylijäämää voi muodostua, jos vakuutusmaksut ovat suuremmat kuin riskivakuutusten perusteella maksetut korvaukset ja niiden hoitoon tarvittavat liikekulut. Ylijäämän avulla voidaan seuraavana vuonna maksaa luvattua isompia korvauksia tai periä alennettuja vakuutusmaksuja.
Henki-Fennia	Lisäetujen jakamisessa otetaan huomioon vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella. ... Vakuutukselle hyvitetävän lisäkoron määrässä otetaan huomioon sopimuksen laskuperustekoron taso. Kun yhtiön saama sijoitusten nettotuotto on matala, alennetaan lisäetujen tasoa. Alemman laskuperustekoron omaavien vakuutusten kokonaiskorko voi jäädä silloin alle korkeimman laskuperustekoron. Kun sijoitusten nettotuotto on korkea, alemman laskuperustekoron vakuutukset voivat saada suurempaa kokonaiskorkoa kuin korkeamman laskuperustekoron vakuutukset. ... Riskihenkivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta nimetyille vakuutusryhmille korotettujen korvaussummien muodossa.

Jakotavoitteissa huomio on kiinnittynyt sen kuvaamiseen, miten lisäedut jaetaan asiakkaiden kesken. Tämä on tärkeää. Finanssivalvonta kuitenkin muistuttaa, että jakotavoitteissa tulisi kuvata myös jako asiakkaiden ja omistajien kesken.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

18 (27)

5.5 Vakavaraisuuden vaikutus

Vakuutusyhtiölain mukaan lisäedut eivät saa vaarantaa vakuutusyhtiön vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä. Seuraavaan on koottu, mitä vakuutusyhtiöt kertovat vakavaraisuuden huomioon ottamisesta lisäetuja myönnettäessä. Kaksi vakuutusyhtiötä kertoo kohtuusperiaateinformaatioon määrällisen vakavaraisuustavoitteen.

Vakavaraisuuden vaikutus	
Aktia Henkivakuutus	Lisäksi yhtiön vakavaraisuuden on pysyttävä tasolla, joka mahdollistaa lisäetujen maksun asiakkaille sekä voitonjaon osakkeenomistajille. ... Lisäedut eivät saa vaarantaa yhtiön mahdollisuuksia täyttää sille asetettuja vakavaraisuusvaatimuksia.
Liv-Alandia	Dessutom skall bolagets solvens hållas på en nivå som möjliggör utdelningen av kundgottgörelser och av vinster till aktieägarna.
Duo	... hallitus päättää vuosikoron ja lisäkoron vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa ... yhtiön vakavaraisuus.
Suomi-yhtiö	Tämä vakavaraisuusvaade määritellään siten, että se vastaa A-luottoluokituksen omaavan yhtiön vakavaraisuusvaadetta eli 99,9 prosentin todennäköisyydellä yhtiö on toimintakykyinen vuoden kuluttua. ... Lisäeduilla ei kuitenkaan missään tilanteessa vaaranneta viranomaisten asettamia vähimmäisvaatimuksia yhtiön vakavaraisuudelle.
Henki-Tapiola	Vakavaraisuustavoitteena on sellainen laadullinen ja määrällinen vakavaraisuus, että se ei rajoita lisäetutavoitteiden mukaisten lisäetujen maksamista asiakkaille.
Kaleva	Lisäedut eivät saa vaarantaa lain mukaan määräytyvien vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä...
Mandatum Life	... hallitus päättää lisäedut vuosittain ja niiden määrään vaikuttaa ... yhtiön vakavaraisuus.
Nordea Henkivakuutus	Yhtiön vakavaraisuustavoitteena on, että lainsäädännössä tai muissa säädöksissä määriteltyjen toimintapääoman ja valvontarajan suhde on vähintään 110 %.
OP-Henkivakuutus	Osa ylijäämästä varataan omistajilta saadun pääoman kustannuksiin ja tarvittaessa myös vakavaraisuuden vahvistamiseen.
Henki-Fennia	Lisäetujen tasoa rajoittavat omistajien asettamat pääoman tuottovaatimukset sekä yhtiön vakavaraisuustavoite. Vakavaraisuustavoite asetetaan sellaiseksi, että kaikki lainsäätäjän edellyttämät vakavaraisuusrajat ylittyvät ja että yhtiön on mahdollista ottaa riskiä sijoitustoiminnassa siinä määrin, kuin sijoitussuunnitelma edellyttää vuosittain määritellyn tuottotavoitteen saavuttamiseksi.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

19 (27)

5.6 Lisäetujen tason jatkuvuus

Vakuutusyhtiölain mukaan lisäetuja myönnettäessä tulee yleisesti ottaen pyrkiä jatkuvuuteen eli välttää suuria vuosittaisia muutoksia. Seuraavaan on koottuna, mitä vakuutusyhtiöt kertovat lisäetujen jatkuvuudesta. Niistä käy ilmi, että asiasta kerrotaan hyvin yleisesti ilman täsmällisempää kvantifiointia. Pitkän aikavälin tarkastelussa vuosittaiset vaihtelut tulisi tasoittaa muutenkin.

Lisäetujen tason jatkuvuus	
Aktia Henkivakuutus	Vahvistettaessa lisäetujen tasoa yhtiö pyrkii jatkuvuuteen
Liv-Alandia	... skall bolagets solvens hållas på en nivå som möjliggör utdelningen av kundgottgörelser...
Duo	Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen.
Suomi-yhtiö	Yhtiö pyrkii lain edellyttämällä tavalla jatkuvuuteen lisäetujen osalta, vaikkakin lisäedut tulevat jatkossa todennäköisesti heilahtelemaan selkeästi aiempaa enemmän.
Henki-Tapiola	Asiakashyvitysten tasossa pyritään vakauteen tasoittamalla sijoitustuottojen vaihtelua varaimalla hyvien sijoitustuottojen vuosina osa ylijäämästä myöhempinä vuosina jaettavaksi.
Kaleva	Lisäedut eivät saa vaarantaa ... lisäetujen tason jatkuvuutta.
Mandatum Life	Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen.
Nordea Henkivakuutus	Yhtiö pyrkii myönnettyjen lisäetujen osalta myös niiden tason jatkuvuuteen asettamalla tavoitteen, että lisäetujen taso ei vuodesta toiseen merkittävästi muutu enempää kuin yhtiön vakavaraisuus ja yleinen markkinatilanne edellyttävät.
OP-Henkivakuutus	Asiakashyvitysten määrä vahvistetaan vuosittain ja niiden maksamisessa pyritään jatkuvuuteen eli tasoittamaan hyvien ja huonojen vuosien välistä eroa.
Henki-Fennia	Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen, minkä johdosta sijoitustuotoista syntyneitä ylijäämiä voidaan jaksottaa annettavaksi lisäetuina kyseiselle vakuutettujen ryhmälle tulevana vuosina.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

20 (27)

5.7 Toteutumisen arviointi

Lisäksi vakuutusyhtiölain mukaan vakuutusyhtiön on vuosittain julkaistava internetsivuillaan ja tilinpäätöksessään selvitys siitä, kuinka lisäetutavoitteet ovat toteutuneet, ja perustelut sille, jos tavoitteita ei ole saavutettu. Osa tiedoista löytyy kuitenkin vain vakuutusyhtiöiden internetsivuillaan julkaisemista tilinpäätöstiedoista. Niiden tulisi kuitenkin Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan olla joko itse kohtuusperiaate-dokumentaatiossa tai linkitettyinä siihen. Seuraavassa on lyhyt karkea yhteenveto internetsivuilta löytyvästä informaatiosta.

Toteutumisen arviointi / säästö- ja eläkevakuutus

Toteutumisen arviointi / säästö- ja eläkevakuutus	
Aktia Henkivakuutus	Aktia on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Viimeisimmät asiakashyvitykset on kuvattu sekä kokonaistuotto viiden vuoden ajanjaksolta. Referenssituottona on yksilöllisten vakuutusten osalta viiden vuoden joukkovelkakirjalaina – ryhmäeläkevakuutusten osalta kahden (2,5 %:n perustekorko) tai viiden vuoden (3,5 %:n perustekorko) joukkovelkakirjalaina. Edellisenä vuonna yhtiö käytti vain viiden vuoden referenssituottoa. Lisäksi Aktian omien tavoitteiden mukainen referenssituotto on 5 %.
Liv-Alandia	Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Kuten aikaisemmin on todettu, Liv-Alandian lisäedut rinnakkaisvakuutusjärjestelyn takia ovat samat kuin Aktian. Näin ollen selvityksessä todetaan: ”Tack vare det stora verksamhetskapitalet har Liv-Alandia möjlighet att ge samma gottgörelser som Aktia Livförsäkring utan att tära på solvensen.” Lisäksi on kuvattu viimeisimmät asiakashyvitykset sekä kokonaistuotto viiden vuoden ajanjaksolta samalla tavoin kuin Aktia.
Duo	Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Kokonaistuotto on esitetty erikseen säästö- ja eläkevakuutukselle yhtiön olemassaoloajalta, noin kolmelta vuodelta. Lisäksi on esitetty erillinen arvio tavoitteiden toteutumisesta.
Suomi-yhtiö	Suomi-yhtiö on esittänyt lisäetupäätökset viideltä vuodelta. Laskuperustekorko, lisäetu ja hyvitys on esitetty sekä selvitys tavoitteesta poikkeamisista.
Henki-Tapiola	Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Kokonaistuotto on kuvattu 11 vuoden ajalta monipuolisesti. Erittelyt on tehty vakuutuslajeittain ja laskuperustekorottain. Referenssituottona on Euroopan Keskuspankin julkaisema euroalueen valtioiden velkakirjojen tuotto-indeksi.
Kaleva	Kaleva on esittänyt tilinpäätöksen tunnuslukuja kahdeksan vuoden ajalta monipuolisesti. Lisäksi on kuvattu viimeisen vuoden asiakashyvitys ja vanhoihin vakuutuksiin liittyvä lisäetu.
Mandatum Life	Mandatum Life on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja erikseen kahdelta vuodelta. Lisäksi hyvitykset on kuvattu monipuolisesti vuodesta 2000. Referenssituottona on valtion joukkovelkakirjalaina.
Nordea Henkivakuutus	Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole erikseen esitetty. Kokonaistuotto on esitetty erikseen henki- ja eläkevakuutuksille 10 vuodelta. Kokonaistuottoa on verrattu joukkovelkakirjalainaan.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

21 (27)

OP-Henkivakuutus	OP-Henkivakuutus on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Keskimääräinen kokonaistuotto sekä tulosvaikutus on kerrottu kahdelta vuodelta. Lisäksi kokonaistuottoa on verrattu Suomen valtion velkakirjoihin (referenssituottoa ei ollut jakotavoitteissa eksplisiittisesti määritelty).
Henki-Fennia	Henki-Fennia on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Kaikki asiakashyvitykset on listattu laskuperustekoroittain vuodesta 2004 lähtien. Lisäksi on esitetty erillinen arvio tavoitteiden toteutumisesta vuonna 2010 vakuutuslajeittain.

Liv-Alandia, Duo ja Henki-Fennia, joilla vuonna 2009 oli suurimmat puutteet toteutumisen arvioinnissa, ovat parantaneet tavoitteiden toteutumisesta annettavaa informaatiotaan.

Yhtiöiden kertomukset tavoitteiden toteutumisesta vaihtelevat huomattavasti. Osa vakuutusyhtiöistä julkaisee pelkästään kokonaishyvitykset verrattuna viitekorkoihin, kun taas osa vakuutusyhtiöistä julkaisee kattavamman selvityksen tavoitteiden toteutumisesta pidemmällä aikavälillä sekä perustelut, mikäli tavoitteita ei ole saavutettu.

Kokonaistuottojen vertailu referenssituottoihin pidemmällä aikavälillä on sinällään havainnollinen esitystapa, koska vertailusta käy ilmi sekä referenssituoton taso ja heilahtelut että yhtiön asiakashyvityksiin liittyvä päätöksenteko. Selkeät kaaviot helpottaisivat tulkintaa. Henki-Fenniällä ei ollut vertailua eri vuosilta.

Finanssivalvonta katsoo, että jatkossa yhtiöiden tulisi antaa tietoja kokonaistuotoista yhtiön soveltaman asiakashyvitysjaottelun mukaisesti.

Sekä Henki-Fennia että Nordea ovat todenneet, että heidän tavoitteenaan on pyrkiä kilpailukykyisiin lisäetuihin suhteessa muihin vakuutusyhtiöihin ja vähäriskisiin sijoitusmuotoihin. Finanssivalvonta kiinnittää huomiota kohdan 5.3 mukaisesti siihen, että tällaisten tavoitteiden toteutuminen tulisi avata myös arvioinnissa. Taulukoista 4.2 ja 4.4 voi päätellä, miten yhtiöt ovat pysyneet antamissaan tavoitteissa.

Toteutumisen arviointi / riskihenkivakuutus

Vuoden 2010 selvityksessä Finanssivalvonta totesi, että jos puhtaille riskivakuutuksille annetaan lisäetuja, myös niiden etuudet tulisi selvittää.

Aktia, Liv-Alandia, Henki-Tapiola ja Nordea Henkivakuutus eivät esittäneet arviotaan riskihenkivakuutuksille annettujen lisäetujen toteutumisesta.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

22 (27)

Toteutumisen arviointi / riskihenkivakuutus	
Duo	Riskivakuutuksille myönnetty korvaussummien korotus on mainittu selvityksessä, samoin vaikutus korvaussummaan.
Suomi-yhtiö	Riskivakuutuksille myönnetyt maksunalennukset ja korvaussummien korotukset on mainittu selvityksessä, samoin vaikutus korvaussummaan.
Kaleva	Riskivakuutusten korvaussummien korotusten vaikutukset korvaussummaan on mainittu selvityksessä.
Mandatum Life	Riskivakuutuksille myönnetyt maksunalennukset ja korvaussummien korotukset on mainittu selvityksessä, samoin vaikutus korvaussummaan.
OP-Henkivakuutus	Selvityksessä on todettu, että riskivakuutukset ovat saaneet vakiintuneet vakuutussummien korotukset. Korotuksia tai niiden vaikutuksia ei ole mainittu.
Henki-Fennia	Riskivakuutuksille myönnetyt maksunalennukset ja korvaussummien korotukset on mainittu selvityksessä, samoin vaikutus korvaussummaan.

Toteutumisen arviointi / tilinpäätösinformaatio

Vakuutusyhtiön on vuosittain julkaistava myös tilinpäätöksessään arvio tavoitteiden toteutumisesta. Vakuutusyhtiölaki ei edellytä, että tilinpäätösinformaatio on täsmälleen saman sisältöinen kuin internetsivustolla julkaistu informaatio. Vuoden 2010 tilinpäätöksessä informaatio puuttui kokonaan Liv-Alandalta ja Henki-Fennialta. Duon tilinpäätösinformaatio ei ollut riittävä.

Vakuutusyhtiölain perusteluissa todetaan arvion tilinpäätöksessä julkaisemisen tavoitteena olevan, että sijoittajilla ja vakuutusyhtiöiden omistajilla olisi selkeämpi ja oikeampi kuva vakuutusten tuottaman ylijäämän jakautumisesta eri intressiryhmien välillä. Jos vakuutusyhtiö kuuluu konserniin eikä yhtiön oma tilinpäätös ole helposti saatavilla, tieto tulee löytyä julkaistavasta konsernin tilinpäätösinformaatiosta, jotta sijoittajat tosiasiallisesti saavat vaadittavan tiedon.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

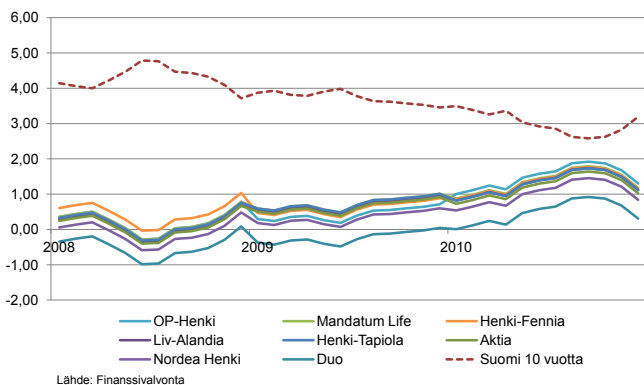
23 (27)

5.8 Finanssivalvonnan arvio kohtuus- ja jatkuvuusperiaatteen toteutumisesta

Finanssivalvonnan yleinen havainto on, että säästöjen kokonaistuotot ovat yli referenssituottojen.

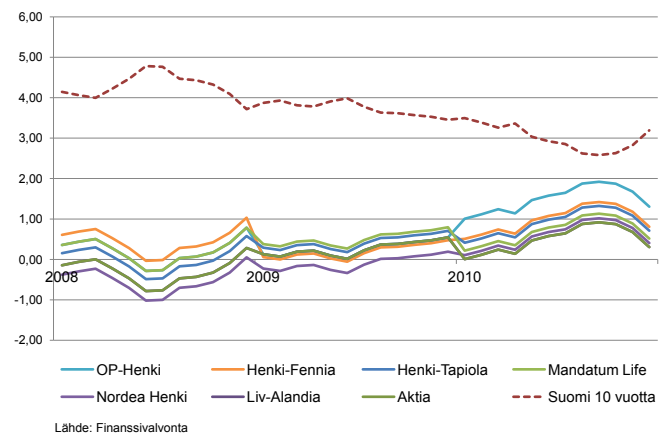
Kuviossa 5.1 on esitetty yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaa- tion erotus. Jotta luvuista on saatu vertailukelpoisia, tässä vertailussa on käytetty samaa referenssituottoa riippumatta yhtiön soveltamasta referenssituotosta. Kunkin yhtiön kokonaistuotto on saatu painottamalla eri vakuutuskantojen kokonaistuottoja kannan osuudella. Suomi-yhtiön lukuja ei ole esitetty kuviossa.

Kuvio 5.1
Yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaa- tion erotus yhtiöittäin

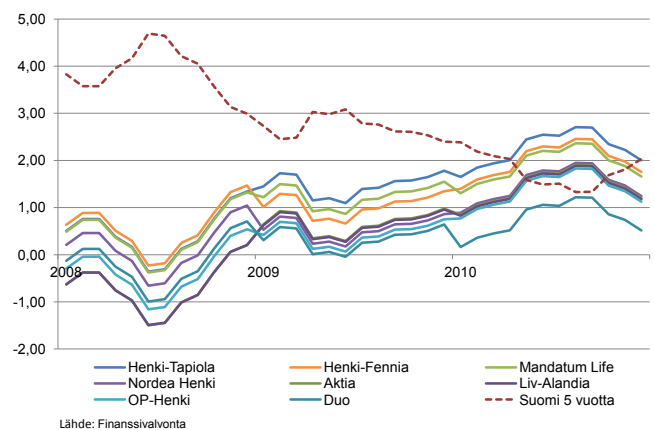
Ryhmäeläkevakuutuksessa tilanne on samankaltainen kuin yksilöllisessä eläkevakuutuksessa, kuten kuviossa 5.2 on havaittavissa. Suomi-yhtiön lukuja ei ole esitetty kuviossa.

Kuvio 5.2
Ryhmäeläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaa- tion erotus yhtiöittäin

Yksilöllisessä säästövakuutuksessa vertailu on tehty 5 vuoden obligaatioihin, kuten yhtiötkin useimmiten tekevät. Osin sen takia, että viiden vuoden korot ovat laskeneet enemmän kuin eläkevakuutusten korot, kokonaistuottojen vaihtelu referenssituottoon on suurempaa, kuten kuviossa 5.3 havaitaan. Suomi-yhtiön ja Kalevan lukuja ei ole esitetty kuviossa.

Kuvio 5.3
Säästövakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 5 vuoden obligaa- tion erotus yhtiöittäin

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

24 (27)

Henkivakuutustoiminta on pitkäjänteistä toimintaa, johon vaikuttavat sekä vakuutus- että rahoitusmarkkinoiden syklit, minkä takia kohtuusperiaatteen toteutumisesta tulee arvioida usean vuoden tietojen perusteella. Arvioon vaikuttaa myös vakuutus- ja sijoitusriskien sitoman pääoman ylläpidon edellyttämä pidemmän aikavälin tuottovaatimus.

Kokonaishyvityksen ja referenssituoton erotus on liikkunut nollan ympärillä ja sen yläpuolella, joten voidaan todeta, että jatkuvuusperiaate toteutui vuosina 2008–2010.

Yhtiöt eivät vuosina 2008 ja 2009 ole jakaneet osinkoja mutta ovat vuonna 2010. Myös kohtuusperiaatteet nähdäksemme toteutuivat.

Lisäksi yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen asiakkaidensa erilaisten vakuutusten kesken.

5.9 Yhteenveto lisätujen jakamista koskevasta informaatiosta

Finanssivalvonta kiinnittää yhä edelleen huomiota julkaistun informaation laatuun. Esimerkiksi eräistä tavoitekuvauksista puuttuu konkreettinen tavoite tai asetettujen tavoitteiden toteutumisesta on selvitetty vain viimeiseltä vuodelta. Kuitenkin yleisesti ottaen kohtuusperiaatetta koskevat dokumentit ovat kehittyneet vuoden 2010 aikana ja erityisesti ne, joissa oli edellisessä selvityksessä suurimmat puutteet.

Tässä selvityksessä huomautamme erityisesti sijoittajille suunnatun tilinpäätösinformaation puutteellisuuksista. Niissä erityisesti kohtuusperiaatteen toteutumisen arvioinnissa oli puutteita. Lisäksi jos vakuutusyhtiö kuuluu konserniin eikä yhtiön oma tilinpäätös ole helposti saatavilla, tieto tulee löytyä julkaistavasta konsernin tilinpäätösinformaatiosta.

Yhä edelleen Finanssivalvonta muistuttaa, että dokumentaatio tulee liittää keskeiseksi osaksi tuotekuvauksia.

Finanssivalvonta kehottaa henkivakuutusyhtiötä yhä edelleen kehittämään kohtuusperiaatedokumentaatiotaan, ja Finanssivalvonta aikoo jatkaa keskustelua yhtiöiden kanssa sen kehittämisestä ja antaa ohjeistusta informaation esittämisestä.

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

25 (27)

Liite 1

Lähdeluettelo

- Finanssivalvonta, Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008 ja 2009
- Finanssivalvonta, Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2010
- Finanssivalvonta, Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 2/2010
- Finanssivalvonta, Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2011
- Finanssivalvonta, Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 2/2011
- Hallituksen esitys eduskunnalle suomalaisia vakuutusyhtiöitä ja vakuutuksenvälittäjiä koskevan lainsäädännön muuttamisesta 330/1994
- Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi vakuutusyhtiölaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 13/2008
- Järvelä Heli, Vakuutustalous, Finanssi- ja vakuutuskoulutus, 2004
- Jokela Teemu, Lammi Veera, Lohi Ilkka & Silvola Timo, Vapaaehtoinen henkilövakuutus, Finanssi- ja vakuutuskoulutus, 2009
- Klumpes P., Morgan K., Solvency II versus IFRS: Cost of Capital Implications for Insurance Firms, ASTIN Colloquium 2008
- Knupfer Samuli & Puttonen Vesa, Moderni rahoitus, WSOY, 2009
- Vakuutus- ja rahoitusneuvonta, Perus- ja vertailutietoa lainaturvavakuutuksista, 29.10.2009
- Vakuutus- ja rahoitusneuvonta, Säästö- ja sijoitusvakuutusten valintaopas, 1.7.2008
- Vakuutusopimuslaki 543/1994
- Vakuutusyhtiölaki 521/2008
- Rantala Jukka & Pentikäinen Teivo: Vakuutusoppi, Finanssi- ja vakuutuskoulutus, 2009

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

26 (27)

Liite 2

Selvityksessä mukana olevat henkivakuutusyhtiöt

Selvityksessä ovat mukana seuraavat suomalaiset henkivakuutusyhtiöt:

- Aktia Henkivakuutus Oy (Aktia Henkivakuutus)
- Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia (Liv-Alandia)
- Henkivakuutusosakeyhtiö Duo (Duo)
- Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi (Suomi-yhtiö)
- Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Tapiola (Henki-Tapiola)
- Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva (Kaleva)
- Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö (Mandatum Life)
- Nordea Henkivakuutus Suomi Oy (Nordea Henkivakuutus)
- OP-Henkivakuutus Oy (OP-Henkivakuutus)
- Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia (Henki-Fennia)

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuonna 2010

4.5.2012

27 (27)

Liite 3

Osoitteet henkivakuutusyhtiöiden internetsivujen kohtuusperiaatetta käsitteleviin sivuihin

Seuraavassa on yhtiöittäin listattu suomenkielisten internet-sivujen osoitteet (tilanne 21.10.2011), joista lisätujen jakamista koskevat tavoitteet ja niiden toteutuminen löytyvät:

Internetosoitteet (suomenkieliset sivut)	
Aktia Henkivakuutus	http://www.aktia.fi/c/document_library/get_file?uuid=d9b22b66-f3f8-45a7-8043-42a54e47eb62&groupId=10143
Liv-Alandia	(Kohtuusperiaatetta ei ole suomenkielisillä sivuilla.)
Duo	http://www.henkiduo.fi/duo/duon-tiedotteita
Suomi-yhtiö	http://www.suomi-yhtio.fi/Asiakasedut/default.htm
Henki-Tapiola	http://www.tapiola.fi/www/Tapiola_ryhma/Taloudellisia_tietoja/Kohtuusperiaatteen_soveltaminen_+ja_lisaetutavoitteet.htm
Kaleva	http://www.mandatumlife.fi/public/sbd/hs.nsf/putket/vakuutusyhtiokaleva?opendocument&level=2&open=4&page=1ea4f299bdc60a6cc225769000331e6f&tab=
Mandatum Life	http://www.mandatumlife.fi/public/sbd/hs.nsf/putket/yritystietoa?opendocument&level=2&open=11&page=51a62d5a9581e5b3c22576350029400a&tab=4
Nordea Henkivakuutus	http://www.nordea.fi/sitemod/upload/root/www_nordea_fi_fi/henkiloasiakkaat/saasto_+ja_elake_vakuutus/kohtuusperiaate.pdf
OP-Henkivakuutus	https://www.op.fi/media/liitteet?cid=151514596&srcpl=4
Henki-Fennia	http://www.fennia.fi/Kotitalousasiakkaat/Saastaminen/

